

Képviselő-testületi előterjesztés

2024. június 26.

Tárgy: Beszámoló a Makói Települési Értéktár Bizottság 2024. évi I. félévi munkájáról

Előterjesztő: Farkas Éva Erzsébet polgármester

Ügyiratszám: I/429-1/2024

Melléklet: Beszámoló a 2024. évi I. félévi munkáról

Készítette: Makói Polgármesteri Hivatal - Kabinet Iroda
.....
Andrási Lilla

Témafelelős:
Andrási Lilla
irodavezető

Az előterjesztést látta:
.....

Véleményezésre megküldve: Emberi Erőforrások Bizottsága
Ügyrendi és Pénzügyi Bizottság

Törvényességi véleményezésre bemutatva:
dr. Bodnár Gréta
jegyző

A napirend előterjesztőjének jóváhagyása:
Farkas Éva Erzsébet
polgármester



MAKÓ VÁROS POLGÁRMESTERÉTŐL

Előterjesztés

Ikt.sz: I/429-1/2024

Tárgy: Beszámoló a Makói Települési Értéktár Bizottság 2024. I. félévi munkájáról

Üi.: András Lilla

Melléklet: Beszámoló

Makó Város Önkormányzat Képviselő-testülete

M a k ó

Tisztelt Képviselő-testület!

Makó Város Önkormányzata Képviselő-testülete a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény, valamint a magyar nemzeti értékek és hungarikumok gondozásáról szóló 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelet alapján 2014. évben létrehozta a Makói Települési Értéktár Bizottságot, továbbá elfogadta a Makói Települési Értéktár Bizottság Szervezeti és Működési Szabályzatát.

A Szervezeti és Működési Szabályzat alapján a bizottság évi két alkalommal köteles működéséről beszámolni.

Az Értéktár Bizottság a 2024. év I. félévében két alkalommal tartott ülést, ahol 2 értéktári javaslatot vettek számba.

A HUNG-23 elnevezésű pályázat keretében Makó város értékeiről 8 kisfilm készült, melyek a „Kincses napok” családi programsorozat részeként kerültek bemutatásra.

A jövőbeni tervekről is történtek egyeztetések az ülések keretében (újabb pályázat beadása és megvalósítása, valamint a *Makó város értéktárának kincsei* kiadvány második kötetének megjelentetése).

Tisztelt Képviselő-testület!

A fentiekre tekintettel a következő határozati javaslatot terjesztem a Képviselő-testület elé:

HATÁROZATI JAVASLAT

Makó Város Önkormányzata Képviselő-testülete úgy dönt, hogy a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény, valamint a magyar nemzeti értékek és hungarikumok gondozásáról szóló 114/2013. (IV.16.) Korm. rendelet alapján létrehozott Makói Települési Értéktár Bizottság Szervezeti és Működési Szabályzata alapján előterjesztett, 2024. évre vonatkozó I. félévi beszámolóját az előterjesztés és annak melléklete szerinti tartalommal elfogadja.

Erről értesítés kap:

- Makó város polgármestere
- Makó város jegyzője
- Makói Polgármesteri Hivatal Kabinet Iroda
- Irattár

M a k ó, 2024. június 17.



Farkas Éva Erzsébet
polgármester

BESZÁMOLÓ A MAKÓI TELEPÜLÉSI ÉRTÉKTÁR 2024. I.FÉLÉVES MUNKÁJÁRÓL

I.HUNG-23. PÁLYÁZAT LEBONYOLÍTÁSA

2023-ban **Makó város értékeiről kisfilmek** létrehozására pályáztunk. Ezen alkotások arra adnak majd lehetőséget, hogy minél szélesebb körben ismertessük meg városunk kincseivel az itteni és környező települések lakosságát. Ezzel ösztönözve őket arra, hogy megismerve a már rögzített értékeinket, saját településükön bátran nyújtsanak be javaslatokat a helyi értéktár bizottságokba. A nemrégiben lezajlott járványveszély miatt is sokkal többen kutatnak az internet világában, nemcsak közösségi oldalakon, hanem honlapokon is. Ezért is fontos számunkra, hogy digitális formában is elkészítsük az értékeinkről szóló anyagokat, hogy minél szélesebb rétegeket el tudjunk érni a tartalmaink népszerűsítésével, megismertetésével.

A kisfilmek, röviden, tömören (6-8 percben) mutatják be a helyi értékeket, kiemelve a hungaricumként számon tartott makói vöröshagymát. Nehéz volt a választás a közel 200 értékünk közül.

A kisfilmek témáját a helyi értéktári bizottság tagjai és a Makói Városi Televízió munkatársaival közösen válogattuk ki.

Így a következő filmek készültek:

1. A hagymatermelés speciális eszközei Makón
2. A Maros és a művészetek
3. A Maros-part turisztikai attrakciói
4. Csanád- és Torontál Vármegyék ősgalériája
5. Molnárfecske kolónia Makón
6. Makói festett bútorok
7. Makói talicska
8. Püspöki rezidencia és kápolna

A filmek forgatókönyvét Szikszai Zsuzsanna, néprajzkutató, az Értéktári Bizottság elnöke írta meg.

Közreműködtek:

Makó Városi Televízió munkatársai:

Dr. Keresztúriné Kisistók Tímea, ügyvezető igazgató, műsorvezető,

Borka Péter, gyártásvezető, operatőr-vágó

Baráth Réka, szerkesztő-riporter

Nyerges Mária, gazdasági ügyintéző

Semetka Martina Kinga, szerkesztő-riporter

Rácz Richárd, operatőr-vágó

Németh Csaba Ákos, operatőr-vágó

Miklós András, operatőr-vágó

Szereplők:

Dömötör Rajmund – Szikszai György Református Iskola tanulója

Nagy Krisztina Natália - Szikszai György Református Iskola tanulója

dr. Halmágyi Pál, nyugalmazott múzeumigazgató

Csengeriné Szabó Éva – múzeumpedagógus

Tamasy Aladár – Értéktári Bizottság tagja

Nagy Gábor – a makói Turisztikai Szövetség elnöke

Kovács Gábor – pedagógus

Hajdú Gábor – a makói Természetbártá Egyesület elnöke

Szikszai Zsuzsanna – néprajzkutató, múzeumigazgató, Értéktári Bizottság elnöke

Reményeink szerint a kisfilmek segítségével több információt tudunk eljuttatni a látogatóinkhoz.

Az értéktár honlapján, közösségi felületünkön, a világhálót meglátogató érdeklődőkhöz is eljut a gazdag gyűjtemény, amely már a „társadalmi hasznosság” kérdése is. Ez pedig nagyon lényeges szempontja a fejlesztésnek. De nemcsak a megmutatás, de a digitális eltárolás is elengedhetetlen. Nem várhatunk, hiszen a technika rohamosan fejlődik, s aki nem zárkózik fel mögé, az lemarad, és korszerűtlenné válik. A fejlesztés eredményeképp elvárható, hogy mind virtuálisan, mind fizikailag több látogató keresse fel az értéktárat. Lépést kell tartanunk a korrallal, a 21. századdal kihívásaival, technikai fejlődésével.

„Kincses napok” -Makó értéktári filmek bemutatása

A „Kincses napok” családi programok keretében mutattuk be az új kisfilmjeinket. A makói értéktár már elkészült vándorkiállítása nyitotta meg a rendezvényt. Az egész napos családi rendezvényen azon kulturális csoportok, néptáncgyűttesek léptek színpadra, akik az értéktárban szerepelnek.

A makói hagymatermesztés eszközeit, termelési módjait a hagymás házunkban megtekinthetik az érdeklődők. Helyi kézművesek meghívásával népszerűsítettük a makói kézműves termékeket és készítőiket. A gyermekeket kézműves foglalkozásokkal és népi játszóházzal vártuk. A programon 300 fő vett részt.

Mindezekkel a célunk az volt, hogy a Maros mentén élők ismerjék meg a közelükben élők értékeit, tiszteljék és fogadják el egymást, így erősítve a települések fiataljainak és időseinek együtt gondolkodását, együttműködését.

II. ÚJ PÁLYÁZAT BENYÚJTÁSA AZ AGRÁRMINISZTERIUMHOZ

A támogatásból megvalósítani tervezett tevékenység leírása, indoklása:

I. /a. Célterület:

Makó város értékeiről kisfilmek létrehozása arra ad majd lehetőséget, hogy minél szélesebb körben ismertessük meg városunk kincseivel az itteni és környező települések lakosságát, ezzel ösztönözve őket arra, hogy megismerve a már rögzített értékeinket, saját településükön bátran nyújtsanak be javaslatokat a helyi értéktár bizottságokba.

A jelenlegi járványveszély miatt is sokkal többen kutatnak az internet világában, nemcsak közösségi oldalakon, hanem honlapokon is. Ezért is fontos számunkra, hogy digitális formában is elkészítsük az értékeinkről szóló anyagokat, hogy minél szélesebb rétegeket el tudjunk érni a tartalmaink népszerűsítésével, megismertetésével.

A kisfilmek, röviden, tömören (2-3 percben) mutatnák be a helyi értékeket, kiemelve a hungarikumként számon tartott makói vöröshagymát. Minden egyes értékünkéről /127db/ nem készülne film, inkább a 8 kategóriát hangsúlyoznánk és azokból több érdekes, különleges értéket mutatna be az ismeretterjesztő alkotás.

A nyolc kategória:

- a) Agrár- és élelmiszergazdaság
- b) Egészség és életmód
- c) Épített környezet
- d) Ipari és műszaki megoldások.
- e) Kulturális örökség
- f) Sport
- g) Természeti környezet
- h) Turizmus és vendéglátás

A fejlesztés várható eredményei:

A kisfilmek segítségével több információt tudunk eljuttatni a látogatóinkhoz.

Az értéktár honlapján, közösségi felületünkön, a világhálót meglátogató érdeklődőkhöz is eljut a gazdag gyűjtemény, amely már a „társadalmi hasznosság” kérdése is. Ez pedig nagyon lényeges szempontja a fejlesztésnek. De nemcsak a megmutatás, de a digitális eltárolás is elengedhetetlen. Nem várhatunk, hiszen a technika rohamosan fejlődik, s aki nem zárkózik fel mögé, az lemarad, és korszerűtlenné válik. A fejlesztés eredményeképp elvárható, hogy mind virtuálisan, mind fizikailag több látogató keresse fel az értéktárat. Lépést kell tartanunk a korrallal, a 21. századdal kihívásaival, technikai fejlődésével.

ÉRTÉKEINK II. KÖTET

Makó város értéktárának kincsei – második kötet létrehozása

Makón a nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló törvény adta lehetőséggel élve 2013 óta települési értéktár működik. Az értéktárba azok a makói önkormányzat területén fellelhető értékek kerülhetnek be, melyekre a makói emberek büszkék lehetnek, melyekről azt gondoljuk, erősítik a városunk iránti ragaszkodást, öregbítik városunk jó hírnevét.

Eddig 170 értéket gyűjtöttek össze, 8 kategóriában, ami egy nagyon szép szám a város nagyságához és nagy múltjához viszonyítva. Ezen értékek közül, már **nemzeti értékeink és a hungarikumok közé a makói vöröshagyma bekerült**, melyre nagyon büszkék a makóiak. 2019-ben elindítottuk a Makói értéktár címmel a közösségi oldalunkat, hogy minél több formában tudjuk népszerűsíteni a kincseinket.

A HUNG2020 pályázaton a Makói Múzeumért és Kultúráért Alapítvány nevében pályázunk. A helyi értéktár nem külön jogi személyiség, s az önkormányzat a járványveszélyes időszakban más tevékenységeire fordít nagyobb hangsúlyt, így a József Attila Városi Könyvtár és Múzeum alapítványa a pályázó.

Az alapítványunk 2001. év óta áll a város, a kultúra, a helytörténet szolgálatában. Az ÉRTÉKEINK első kötetét, 2021-ben adtuk ki, melyben 114 értéket mutattunk be, nagyon igényes formában. Ezen kiadvány második kötetét szeretnénk kinyomtatni 2024-25-ben. A Települési értéktár újabb közel 60 értékkel gyarapodott.

A 60 érték 8 kategóriába sorolva, rövid leírással kerülne az oldalra. A színes, sok fotóval ellátott kötet nemcsak a makóiaknak lehet érdekes olvasmány, de egy-egy turistának, városunkba érkező vendég számára is. A pályázatban a maximális támogatást igényeltük meg, mely 4. 000 000,-Ft.

III. ÚJ ÉRTÉKEK FELVÉTELÉRŐL DÖNTÖTT A BIZOTTSÁG:

1.Papós - Szilágyi asztalosműhely

A József Attila Múzeum szabadtéri, néprajzi kiállításának egyik egysége az asztalosműhely. A 19. század végén, 20. század elején Makón többféle faipar virágzott.

Voltak kocsikészítők, bognárok, közülük kerültek ki a híres talicskakészítők. Voltak kádárok, kotárkákat és sárkányos kapukat felállító ácsok, bútorfestő asztalosok, épületasztalosok. A mesterségeket a polgárosodó parasztság igényei lendítették fel.

Az alapanyagot a Maroson úsztatták le Erdélyből, főleg fenyőfát. Az iparosok a folyó menti rakodóhelyen, vagy a városi telepen vásárolták meg a fát. A festett bútorok virágkora az 1830-as évektől az 1850-es évekig tartott. A századfordulón már más igényeket kellett kielégíteniük az asztalosoknak. Erre az időszakra tehető a múzeumban található műhely megalapítása is.

Papós Antal (1886-1964) feleségül vette Jenei Erzsébetet az első világháborúban életét vesztett Szilágyi Sándor ácsmester özvegyét. Az 1908-tól működő asztalos műhelyét is ekkor telepítette Újvárosra a Vásárhelyi u. 42/B (régebben 18.) számú házba. Papós Antal szakmáját szerető, széles látókörű mester volt, aki a hagyományos kézműves technikával, a kor igényeinek megfelelő bútorokat, ajtókat, ablakokat készített.

A mesterséget kitanulta nevelt fia, Szilágyi Sándor is és 2000-ig működött a műhely. Értékes, az országban is egyedülálló a 130 darabból álló profilgyalu a mester betűjelével ellátva. A gyaluk megfelelő elhelyezésére saját maga készített a különböző profilok kialakításával tároló szekrényt. A mester a munkafolyamatok gépesítésére az 1900-as évek elejéről származó vésőfaragógépet használta. A falon voltak fotók, tervrajzok a bútorokhoz, a kapukhoz, a nagygyalupad, és az ajtó felett az óra állt, amely mindig jelezte az idő múlását.

2.Marosvirág – kérészek

A kérészek, melyek csak néhány óráig képesek repülni, a rövid násztáncukkal évszázadok óta megbabonázzák a természet szerelmeseit, nemcsak a Tiszában, de a mi szeretett Maros folyónkon is. Minden évben kétszer megjelennek júniusban és augusztusban.

A tiszavirág, jelen esetben marosvirág (*Palingenia longicauda*) a legnagyobb európai kérész. A 2,5-4 centiméteres rovar farksertéivel együtt a 10-12 centi hosszúságot is elérheti. A hímek az utolsó lárvastádiumot követően szubimágókká válnak, a partra repülnek és egy újabb vedlés után megkezdik néhány órás imágó életüket. A nőstények valamivel később jelennek meg, mint a hímek és azonnal imágóvá alakulnak. Ezt követően csak párjuk keresésével törődnek, nem is táplálkoznak.

A vízfelszínre rakják petéiket (egy nőstény 7-8000 db-ot), amelyek lesüllyednek a fenékre. A kikelő lárvák az aljzatba fúrják magukat, három évig itt fejlődnek és az iszap szerves korhadékjaival táplálkoznak. Az aljzaton történő furkálásukkal élőhelyet teremtenek más mederfenéki élőlények számára is. Növekedésük befejezéseként a hímek utolsó lárvastádiumukat követően nehezebben repülő ún. szubimágóvá válnak, melyek a partra repülnek és újabb vedlés után kezdik meg rövid imágó életüket. A nőstények lárvabőrük levetése után egyből imágóvá válnak és ezt követően utolsó óráikban csak a párkereséssel és a peterakással törődnek.

A rajzás rendkívül látványos. Előrajzással indul, amikor még csak pár száz rovar jelenik meg a felszínen. A főrajzáskor több ezren, akár millióyan is lehetnek, majd végül az utórajzás újra kis létszámú. A rajzás az esti órákban, leginkább 18-21 óra között zajlik. Nem csak a faj fennmaradása szempontjából nagy esemény, de számos madár-, hal- és kételtűfaj is számít az ebből fakadó táplálékhiányra. Hajdanán a gazdák is felhasználták a tiszavirágokat állataik etetésére. Ezt ma már nem lehet megtenni, mivel a tiszavirág védett, az elhullott állatok gyűjtése is tilos.

Mindkét javaslatot elfogadásra javasoljuk.

Makó, 2024. június 11.

Szikszai Zsuzsanna
A makói Települési Értéktár Bizottság elnök